

Rovdyrbloggen

Med rein på menyen

Fredag 18. desember 2015 - 13:17

(Foto: John Ivar Larsen, Norsk institutt for naturforskning)

Av John Odden, seniorforsker i Norsk institutt for naturforskning (NINA) og leder for norsk del av Scandlynx

Det var med stor spenning jeg og mine kolleger på forskningsprosjektet Scandlynx i 2007 fikk muligheten til å studere gaupa ved dens nordligste utbredelse – i Finnmark og Nord-Troms. Studiet ble i 2010 utvidet til også å omfatte jerven. Det var samfunnets ønske om å lære mer om den pågående konflikten mellom tamreindrift og store rovdyr som ga oss denne muligheten.

Åtte år har gått fort, og sluttrapporten for forskningsprosjektet er nå skrevet. Sammen med en stor gruppe lokale naturinteresserte folk og studenter har vi flyttet grensene for vår kunnskap om gaupa og jerven.

Feltmannskapene fant ikke mindre enn 1400 kadaver ved feltkontroll av GPS-punkter fra de gauper og jerver som ble utstyrt med GPS-halsbånd. Ikke uventet

var reinsdyr den viktigste matkilden for begge arter. Gauper som ikke hadde tilgang til reinsdyr gjennom vinteren byttet til en diett bestående av mindre byttedyr som hare, forskjellige fuglearter, rødrev, katter, og åtsler.

Dietten hadde også noe mere eksotiske innslag. Hunngaupa F199 nord for Alta stjal ved flere anledninger laks fra oter. Den spiste ved en annen anledning på en strandet nise i over en uke.

Vanskelig å beregne tap

Den mest åpenbare kontroversen mellom rovdyr og rein gjelder hvor mange reinsdyr som faktisk blir drept av rovdyrene. Hvor mange dyr det utbetales erstatning for er avhengig av skønnsmessige vurderinger hos viltforvaltere på regionalt nivå. Det store problemet er at kun en brøkdel (cirka fem prosent) av reinsdyrene det søkes erstatning for blir funnet tidsnok til at man kan fastslå dødsårsaken.

Et av målene våre med prosjektet var derfor å tallfeste hvor ofte gauper og jerver dreper rein. Dette kan benyttes til å evaluere dagens erstatningsutbetalinger, ved å multiplisere individuelle drapsrater med antall gauper og jerv i de ulike områdene.

Vi fant i studiene at i årstidene med rein tilgjengelig drepte de merkete gaupene mellom fire og ti reinsdyr i måneden. Hanngaupene sløste litt mer med maten, og drepte litt oftere enn hunngauper. Om sommeren så vi også at gaupene drepte rein oftere jo mer rein de hadde tilgjengelig. En overvekt av reinsdyrene som ble drept var kalver, men også voksne rein ble tatt. Jervene levde også av åtsler, og drepte færre rein enn gaupene. Drapsratene for jerv varierte mellom en og fem reinsdyr i måneden, og ble påvirket av tetthet og/eller kondisjonen på reinen i området.

Feltstudiene og beregningene våre avdekket at utbetalte erstatninger for rein drept av gaupe og jerv stemmer godt med beregnet tap i alle reinbeiteområder fra Troms og sørover. I Finnmark derimot ser det ut til at det erstattes mer til gaupe og jerv enn det tapet vi kan beregne med våre data. Slår vi sammen kategoriene gaupe, jerv og «fredet rovvilt», det vil si at vi antar at tap erstattet som «fredet rovvilt» skyldes gaupe eller jerv, så erstattes det i Finnmark i gjennomsnitt dobbelt så mye som det vi kan forklare.

Bør flytte rein til vinterbeiter

Tallene våre peker på at en bedret kondisjon hos reinen og/eller lavere tetthet vil kunne redusere jervens predasjon sommerstid. Vinterstid er jervens predasjon lav og virker i større grad være styrt av mer eller mindre tilfeldige muligheter som byr seg, som svake reinog gunstige vær- og snøforhold. Det er også sannsynlig at gaupas predasjon også minker noe ved lavere tettheter av rein.

I Finnmark er vinterbeitene inne på vidda skilt fra sommerbeitene ved kysten, men vi ser at det i enkelte områder og år står mye rein igjen på kysten om vinteren. En del flokker har dessuten per i dag sine vinterbeiter i områder som tradisjonelt var høst- og vårbeiter. De voksne gaupene og jervene fulgte ikke reinen til vinterbeiteområdene. Et viktig tiltak for å redusere tap av rein til gaupe i Finnmark vil være å reetablere tidligere flyttemønster, og sikre at all rein flyttes til vinterområdene på vidda, da bestanden av gaupe er svært lav på vinterbeitene.

Gaupa og jerven spiser kjøtt, og konfliktene med reinsdyr har lange historiske røtter. Det finnes dessverre ingen «magiske» løsninger på konflikten mellom rovdyr og rein, men kanskje kan resultatene fra denne studien bidra noe til å redusere konflikten rundt de store rovdyrene i nord.

NYHETER ROVDYRBLOGGEN

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90
Redaksjonen – ansatte
Annonser/stillingsmarked:
Preben Forberg, tlf 413 10 879
Sandakerveien 24 C, Bygg D3
Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

- [@forskningno](#)
- [/forskning.no](#)
- [/UNG.forskning.no](#)
- [/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan -niva
Artsdatabanken
De nasjonale forskningsetiske komiteene
De regionale forskningsfondene
Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning
Fafu
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering
Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF
Forsvarets forskningsinstitutt
Framsenteret
Fridtjof Nansens Institutt
GenØk – Senter for biosikkerhet
Handelshøyskolen BI
Havforskningsinstituttet
Høgskolen i Innlandet
Høgskolen i Molde
Høgskolen i Østfold
Høgskulen i Volda
Høgskulen på Vestlandet
Høgskolen Kristiania
Institutt for samfunnsforskning
KS FoU
Kompetanse Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter
KRUS
Meteorologisk institutt
NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
NILU - Norsk institutt for luftforskning
NLA Høgskolen
NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
NSD – Norsk senter for forskningsdata
NTNU
Narviksenteret
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
Nasjonalt senter for e-helseforskning
Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge – NUBU
Nofima
Nokut
Nord universitet
Nordlandsforskning
Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt
Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelser
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory
Statens Vegvesen FoU
Statped
Sykehuset Innlandet HF
Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarkforskning
UIT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandsforskning
Veterinærinstituttet
Vitenskapskomiteen for mat og miljø